

Мова є унікальним інструментом культури.; це є суспільне і соціальне явище. Мова функціонує, розвивається лише у суспільстві і є найнеобхіднішою умовою сутності людини, живе, функціонує в мовленні усному чи писемному.

Всі ми знаємо, що мовне питання в Україні було актуальним завжди, адже російськоукраїнська війна розпочалася ще задовго до 2014 і 2022 років. А саме війна проти української мови, української ідентичності та державності. Спроби насадження всього російського, які проводилися через політику, мистецтво та культуру залишили свій відбиток на українському народі. Але останнім часом ми можемо спостерігати сталу динаміку зростання рівня мовної самоідентифікації. Наприклад, за останнє десятиліття зросла кількість тих, хто вважає українську мову рідною: з 57% у 2012 році до 76% у 2022 році. Протягом 10-ти років російську мову перестали вважати рідною 22% населення (з 42 до 20%).

Також, я вважаю, слід звернути увагу на наступні тенденції:

1. Помітні зміни у мовній самоідентифікації відбулися між 2012-2016 роками.

Одними із ключових причин стали: реакція суспільства на експерименти тодішньої влади у мовній політиці, події Революції Гідності та агресія Росії проти України у 2014 році, тимчасова окупація Криму та окремих територій Донецької та Луганської областей.

2. Позитивна динаміка у самоідентифікації відбулася за рахунок зміни ставлення до української мови у центрі, а також на півдні та сході країни. Але варто зазначити, що практичний бік цього питання має дещо інший вигляд: мовна самоідентифікація та мова в побуті – це дві різні площини. Можемо спостерігати стале зменшення російськомовного сегменту українців: у 2012 таких було близько 40%, наприкінці 2021 – 26%, а на початку війни – 18%. Кількість тих, хто користується вдома лише українською зросла незначно з 44% до 48%. На мою думку, процес переходу на іншу мову спілкування потребує певної адаптації, тому розглядаючи це питання, варто розуміти, що перехід на іншу мову спілкування потребує часу. Неможливо за один день навчитися вільно володіти українською мовою в побуті, якщо до цього все життя людина спілкувалася російською. Тому зараз я пропоную звернути увагу не на кількість тих, хто вже повністю перейшов на українську, а на кількість людей, які готові зробити цей крок: серед тих, хто користується двома мовами в побуті дві третини готові найближчим часом перейти виключно на українську, а з поміж російськомовних таких поки що третина.

Еднання суспільства на тлі війни різко вплинуло і на ставлення до статусу мови. Сьогодні абсолютна більшість (83%) за те, щоб українська була єдиною державною мовою в Україні. Така думка домінує в усіх макрорегіонах, вікових та мовних групах. З іншого боку, за надання державного статусу російській мові до війни виступали 25%, а сьогодні – лише 7%. У мирний час за надання російській мові статусу державної традиційно виступали мешканці півдня та сходу. Але навіть у цих регіонах таких було лише третина, а сьогодні їх кількість зменшилась майже вдвічі.

Мова є ланцюгом між минулим і майбутнім. Тож можна сказати, що масовий перехід на застосування української мови на роботі, у побутовому середовищі та вивчення її більш глибоко насправді пропагує ідею громадянського суспільства, сприяє становленню України як демократичної, правової держави.

Сергієнко Вікторія Володимирівна
Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.
Державний біотехнологічний університет

ЩО ТАКЕ МОВА?

Сьогодні мало хто задумується над тим, що таке «мова». Ми настільки звикли до неї, що навіть не цікавимося такими питаннями, як: А звідки вона з'явилася? Для чого вона потрібна? Як би ми спілкувалися без мови? – та багато інших. Це досить прикро, адже, людина

– це розумна істота і її головною відмінністю є мова, і людина повинна знати, для чого матінка-природа наділила її таким безцінним даром.

Без мови неможливе життя людини, суспільства, розвиток науки, техніки, мистецтва. В нашому житті мова виконує безліч різних функцій: у повсякденному житті вона служить формою вираження думок і засобом спілкування між людьми; також, вона дозволяє пізнавати навколишній світ, закони природи і суспільства, знайомитися з культурою інших народів, розвивати науку і техніку, мистецтво.

Давайте розглянемо кілька теорій, стосовно виникнення мови.

Всі теорії про походження мови діляться на групи за своїми базисним припущеннями. Частина теорій ґрунтується на тому, що мова, будучи дуже складним явищем, не могла виникнути із нічого, а повинна була виникнути з більш стародавніх мовних систем спілкування. Інші теорії припускають, що мова людей є унікальним явищем, яке не йде ні в яке порівняння з системами спілкування тварин і тому воно виникло раптово при переході від предків людини до перших людей. Розглядаючи інші критерії, можна побачити, що частина теорій оперують ідеєю мови, як генетично закладеною функцією людини, в той час як інші теорії вважають мову явищем, більшою мірою, культурним, переданим через соціальні взаємодії.

Нажаль, виникнення мови відбулося в доісторичний період людства, про неї не збереглося жодних історичних «підказок», а сьогодні схожі процеси не спостерігаються. Тому сучасні дослідники дотримуються теорії поступового розвитку.

Наука стала розглядати мову як послідовність звуків і виразних жестів, доступних точному фізичному і фізіологічному опису. Мова розглядається як знакова система і як стійке утворення, що використовується як ключ до системи людської думки.

Головними компонентами мови є фонетика, лексика, граматики.

Вивченням звуків займається така наука, як фонетика.

Фонетика - це звуки та елементи, що їх супроводжують: наголос та інтонація. Фонетику мови людина повинна засвоїти бездоганно. Засвоєння це починається в ранньому віці: мелодіку мовлення та деякі інші інтонаційні елементи людина засвоює ще в стані ембріона, звуко-творення формується в основному до двох років. Більше того: навіть перший крик немовляти має національно-мовний характер. Фонетичні навички реалізуються автоматично, а тому опанування фонетикою ін-шої мови чи повернення до рідної вимагає певних зусиль.

Об'єктом вивчення фонетики є звуки мовлення: їх природа, сполучуваність, закономірні зміни звуків у мовному потоці та їх зумовленість.

Звук – це найдрібніша одиниця мовлення або матеріальна оболонка слів.

Лексика — це внутрішньо організована, упорядкована сукупність слів мови: слова об'єднуються в класи, словотвірні гнізда, стильові шари, синонімічні ряди, антонімічні пари.

Граматики — це система правил поєднання слів у мовленні (словосполучення, речення, текст), їх змінюваності, що зумовлена потребами цього поєднання.

Мова – це знакова система, яка служить засобом вираження думок, засобом спілкування між людьми, засобом передачі думок, знання, інформації від людини до людини, від покоління до покоління.

Мовний знак – це одиниця мови, тобто букви, які складаються як із звукових знаків, так і з відповідних їм друкарських, графічних знаків. З мовних знаків будуються слова, які об'єднуються в речення.

Потрібно сказати, суспільство внутрішньо неоднорідне: у ньому наявні різні класи, стани, прошарки, групи тощо. Кожна суспільна одиниця має свої мовні інтереси, більше того, намагається виробити власну систему спілкування. Виникають соціальні діалекти, жаргони, аргонізми, а у літературній мові існують різні стилі. Це все цілком нормально і навіть збагачує й урізноманітнює мову того чи іншого народу.

Існують такі поняття як - мова і мовлення.

Багато для кого ці поняття ідентичні, але не потрібно поспішати з висновками.

Мова – система одиниць спілкування і правил їх функціонування.

Мовлення — конкретно застосована мова, засоби спілкування в їх реалізації.

До мовлення належать говоріння і результати говоріння. Можна говорити про мовлення окремої людини, про мовлення молоді, усне побутове мовлення, художнє мовлення тощо. Усе це – різне використання можливостей мови.

Проте слід пам'ятати, що мова і мовлення тісно пов'язані між собою: мова не тільки породжує мовлення, стримує його неспинну стихію, а й живиться ним, змінюється, розвивається під його впливом.

Скрипай Євгенія Сергіївна

Науковий керівник – ст. викладач Бабай Л.В.

Державний біотехнологічний університет

МОВА – ОЗНАКА НАЦІЇ

Українська мова посідає 2 місце у світі по милозвучності. Мені здається, що це дійсно вагомий привід пишатися своєю країною та мовою, на якій ми з вами розмовляємо. Але за статистикою лише 55 відсотків українців розмовляють на рідній мові. З чим це пов'язано?

По-перше, в нас дуже багато іноземців, які приїжджають до нас вчитися. Наприклад, лише в моїй групі навчається близько 10-15 людей з різних країн. Коли ми запитували їх, чому вони приїхали на навчання саме до нас, то вони відповідали, що їм дуже подобається наша країна. Але більшість з них не розуміють української. Їм дійсно важко вивчити нашу рідну мову, тому їх можна зрозуміти.

По-друге, більшість людей вже звикли розмовляти російською. Як на мене, кожен українець повинен вивчати рідну мову, тому що це є ознакою нашої нації. Мені дуже соромно, коли людина не може навіть прочитати якийсь документ або правильно написати заяву.

Для того, щоб спілкуватися, людині потрібна мова. Без мови всі люди так і залишилися би безіменними. Ми використовуємо її кожен день, щоб описати якийсь предмет, поділитися інформацією, тому що це також знаряддя соціалізації людини. Крім цього, кожне слово несе в собі емоційний відтінок, і для різних мов і культур будь-яка емоція, яка виражена в слові, буде унікальна, оскільки різний саме спосіб її вираження.

Любов до рідної мови мені привили ще зі школи. В мене була дуже гарна та інтелігентна вчителька, яка володіє українською просто ідеально. Як зараз пам'ятаю, що коли її слухаєш, то ця вимова, тембр голосу закохують в рідну мову ще більше і більше. Мені завжди хотілося так само володіти українською, але я часто допускаю помилки, коли розмовляю.

Чому ж так важливо вивчати рідну мову? Спільна мова є фундаментом, на якому будуються національні особливості. Вона пов'язує людей воедино і символізує все, що близько серцю. Якщо народ забуває рідну мову, то його спільність починає руйнуватися, адже пропадає велика частина того, що об'єднує. У ній сфокусовані традиції і звичаї народу, особливості його світогляду. Велика частина культури народу будується на мові: пісні, вірші, твори.

Коли я годувалася до ЗНО, я прочитала велику кількість літератури. Я і не уявляла собі, що в нас так багато гарних творів, які захоплюють з перших сторінок. До цього мені було не дуже цікаво читати книги українською, але в 11 класі все змінилося. Я почала цікавитися українською літературою та зрозуміла, що в нас дійсно величезна кількість романів, які варто прочитати кожному.

Я вважаю, що потрібно привчати дітей ще змалку до рідної мови: читати їм книжки, вчити з ними алфавіт, розмовляти. Так їм буде набагато легше вивчити мову та вільно розмовляти на ній.

Поки ми будемо зберігати нашу мову, поки наші діти будуть навчатися їй, вона буде жити. Мова – це дзеркало душі. Вона буде змінюватися, вдосконалюватися, але все одно буде нашою. В ній передається вся самобутність народу, тому рідна мова – це предмет для справжньої гордості.